

ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

Д-р Пламен Богданов

1 ноември 2020 г.

ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

СЪДЪРЖАНИЕ:

Въведение

1. Поява и първо използване на ядреното оръжие
2. Теории и реалности за ядреното оръжие от края на Втората световна война до края на 80-те години на XX век
3. Теории и реалности за ядреното оръжие от началото на 90-те години на XX век до наши дни
4. Изводи за ядреното оръжие като възпиращ фактор

Заклучение

ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

Въведение

- ♦ Появата на ядреното оръжие (ЯО) – втората революция във въоръжената борба
- ♦ ЯО – разрушителна сила без аналог

1. ПОЯВА И ПЪРВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ

- ◆ 1942 г. – проектът „Манхатън“ в САЩ
- ◆ Разработки в Германия

Ракета Фау-1 в полет

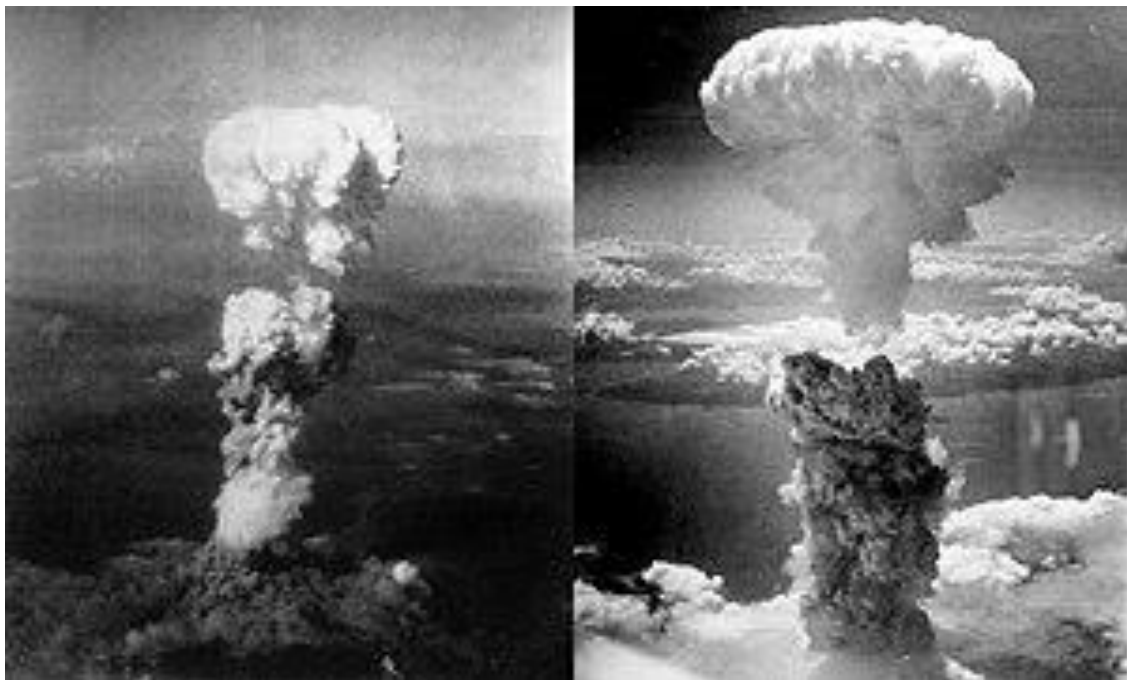

Ракета Фау-2 на пускова установка

1. ПОЯВА И ПЪРВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ

◆ 6 и 9 август 1945 г.

Ядрените взривове над Хирошима и Нагасаки

Бомбардировач В-29

2. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ КРАЯ НА II СВ. В. ДО КРАЯ НА 80-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК

- ◆ Ядрената революция – войната не е невъзможна, но е малко вероятна
- ◆ Бърнард Броди (1946 г.): ЯО може да повлияе на степента на вероятност на войната
- ◆ **Теория на ядреното възпиране** – ЯО става фактор за предотвратяване на войните
- ◆ САЩ: 1947 г. – 13 атомни бомби и 32 бомбардировача; 1948 г. – 50 бомби
- ◆ СССР - първи опит 1949 г.
- ◆ Великобритания - първи опит 1952 г.
- ◆ 1954 г. – термоядрено оръжие в САЩ и СССР – двоен диспарат
- ◆ Корейската война (1950 – 1953 г.) – вариант с използване на ЯО

2. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ КРАЯ НА II СВ. В. ДО КРАЯ НА 80-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК

Краят на 50-те години – промяна в съотношението на силите:

- ◆ Американско превъзходство - в бомбардировачи и бази по света
- ◆ Първи съветски изкуствен спътник на Земята
- ◆ Разполагане на американски ракети със среден обseg в близост до СССР
- ◆ Концепция за „ограничена ядрена война“
- ◆ Алберт Волщетер (1959 г.): „възпирането остава възможно“
- ◆ Пиер Мари Галоа (1960 г.): „оръжията за възпиране имат за цел да направят войната невъзможна“

2. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ КРАЯ НА II СВ. В. ДО КРАЯ НА 80-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК

60-те години – увеличаване на ядрените арсенали:

- ◆ Карибската криза (1962 г.) – тест за теорията на възпирането
- ◆ 1962 г.: - САЩ – 294 МБР и производство по 100 на година
 - СССР – 75 МБР и производство по 25 на година
 - сериозно американско превъзходство и при ракетите, изстрелвани от подводници и бомбардировачи
- ◆ Въпросът за „ядрения праг“

2. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ КРАЯ НА II СВ. В. ДО КРАЯ НА 80-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК

70-те години – надпреварата във въоръжаването продължава:

- ◆ СССР трябва да догонва при ракетите със среден и голям обseg на действие и дава приоритет на тежките ракети, базирани на земята
- ◆ САЩ развиват ракетите на подводници и бомбардировачи
- ◆ 1977 г. – разполагане на съветски ракети със среден обseg SS-20 в Централна и Източна Европа и на стратегически бомбардировачи Ту-22М3

2. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ КРАЯ НА II СВ. В. ДО КРАЯ НА 80-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК

80-те години – напрежение и споразумение:

- ♦ 1983 г.: - разполагане в Западна Европа на ракети със среден обseg „Пършинг II“ I на крилати ракети „Круз“
 - СССР се изтегля от преговорите за разоръжаване
 - американска Инициатива за стратегическа отбрана („звездни войни“)
- ♦ Нова надпревара във въоръжаването
- ♦ Съветска кампания за разоръжаване
- ♦ 1987 г. – Договор за премахване на ракетите със среден и малък обseg

3. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ НАЧАЛОТО НА 90-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК ДО НАШИ ДНИ

- ◆ 1991 г. – Договор за съкращаване на стратегическите въоръжения (START-1)
- ◆ Нов етап в американско-съветските отношения
- ◆ 1992 г.: – изтегляне на „съветските“ тактически ядрени оръжия от ОНД в Русия
 - разпределяне на „съветските“ стратегически оръжия в Русия (80 %),
Украйна (10 %), Казахстан (6 %) и Беларус (4 %) – под руско командване и контрол
- ◆ 1993 г. – Договор за съкращаване на стратегическите въоръжения (START-2) – много по-големи съкращения

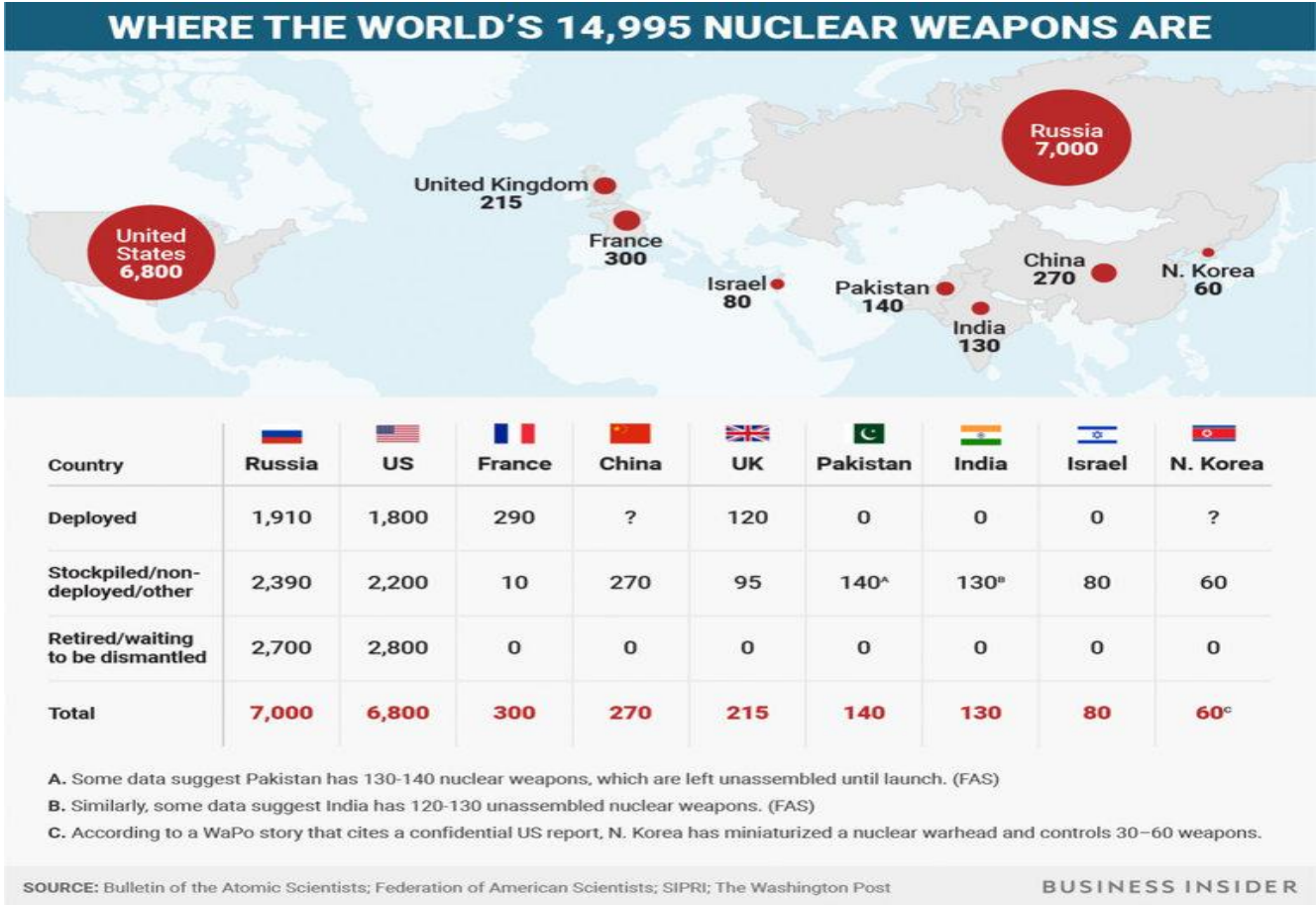
3. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ НАЧАЛОТО НА 90-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК ДО НАШИ ДНИ

- ♦ Въпросите за ядреното разоръжаване остават нерешени
- ♦ Натрупване на огромни ядрени арсенали – САЩ, Русия, Обединеното кралство, Франция, Китай
- ♦ Нестабилност и несигурност в края на XX век
- ♦ Увеличаване на държавите, притежаващи ЯО – Индия, Израел, ЮАР, Пакистан, Северна Корея
- ♦ от 1945 г. до края на XX век – произведени около 100 хил. ядрени глави

3. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ НАЧАЛОТО НА 90-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК ДО НАШИ ДНИ

Ядрени бойни глави по държави през 2017 г.

4. ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ ОТ НАЧАЛОТО НА 90-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК ДО НАШИ ДНИ

♦ От 1945 до 2017 г. – 2056 ядрени изпитания

2019 г.

♦ САЩ и Русия се оттеглят от Договора за унищожаване на ракетите със среден обсег

♦ неуспех на разговорите между САЩ и Северна Корея

♦ заплаха от ядрен конфликт между Индия и Пакистан

4. ИЗВОДИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

- ◆ След появата на ЯО, според схващанията, възприети и в СССР и в САЩ, тотална война между тях може да се води само под формата на стратегически ядрени удари с цел унищожаването на ключовите центрове на двете свръхсили. Постепенно обаче става ясно, че тази стратегия не позволява капитализирането на подобни действия в политическа победа;
- ◆ В началото на 60-те години на XX век армиите в света вече разполагат с широк набор от оръжия – от най-слабите до най-мощните. Това би позволило една криза да ескалира. Употребата на ЯО предизвиква много въпроси. При какви условия и при всеки конфликт ли може да се използва? От началото на конфликта или само когато са застрашени жизнени интереси? Т.е. какъв е т.нар. „ядрен праг“?;

4. ИЗВОДИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

- ◆ През 70-те години СССР се стреми да навакса закъснението си в областта на ракетите със среден обseg на действие (2000 – 4000 км), ракетите с голям обseg на действие (10 000 км) и ракетите, изстрелвани от подводници. САЩ се специализират в областта на ракетите на подводници и бомбардировачи. Съветският съюз дава приоритет на тежките ракети, базирани на земята, които компенсират недостатъчната си точност с тежестта на носения заряд;
- ◆ Въпреки сериозните усилия в областта на разоръжаването, и днес съществува огромно натрупване на ядрени оръжия в държавите, които вече ги притежават. Дори поддържането на равновесие не гарантира напълно мира. Ядрена война може да избухне поради техническа грешка или недоразумение, което налага осигуряване на директни и незабавни комуникации между евентуалните противници;

4. ИЗВОДИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

- ◆ Нестабилността на международната система в края на XX в. отваря път за ново широко разпространение на ЯО. Получаването на суверенитет от бившите републики на СССР предизвиква безпокойство по отношение на съдбата на неговия ядрен арсенал, въпреки ангажирането с ядрено разоръжаване на републиките от ОНД, като се изключи Русия;
- ◆ Всяко нарастване на броя на страните, притежаващи ЯО, дестабилизира международната система и увеличава вероятността за война. Най-вече, защото поведението на част от тези страни е непредвидимо, но и защото тези по-неблагоразумни правителства не приемат в една и съща степен положителната роля на възпирането;
- ◆ Силата на ядреното възпиране се потвърждава от факта, че ЯО досега не е използвано в бойна обстановка. Нанесените от САЩ ядрени удари срещу Хирошима и Нагасаки през 1945 г. са по-скоро политическа демонстрация, отколкото отработване на реалните военни възможности на ЯО.

ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

- ◆ Роля на възпирането
- ◆ Философия на използването на ЯО
- ◆ ЯО остава оръжие за възпиране

ТЕОРИИ И РЕАЛНОСТИ ЗА ЯДРЕНОТО ОРЪЖИЕ КАТО ВЪЗПИРАЩ ФАКТОР

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

ВЪПРОСИ?